

VASTUUTYÖNTEKIJÄMALLI
2018

SISÄLLYSLUETTELO

1. VASTUUTYÖNTEKIJÄ	3
2.1 KENELLE NIMETÄÄN VASTUUTYÖNTEKIJÄ	5
2.2 VASTUUTYÖNTEKIJÄPARI	5
3. VASTUUTYÖNTEKIJÄN TEHTÄVÄT JA VAATIMUKSET	5
3.1 LUPAKÄYTÄNNÖT JA MONIALAISEN ARVIOINNIN KIRJAAMINEN	6
4. VASTUUTYÖNTEKIJÄN VAIHTUMINEN	6
4.1 VASTUUTYÖNTEKIJÄN SIIJAISTAMINEN	6
5. VASTUUTYÖNTEKIJÄMALLI KÄYTÄNNÖSSÄ	6
5.1 CASE-ESIMERKIT	7

1. VASTUUTYÖNTEKIJÄ

Vastuutyöntekijä on perheen yhteyshenkilö, joka huomioi koko perheen tilanteen ja kokoaa perheen tueksi tarvittavan monialaisen verkoston. Vastuutyöntekijä tiedottaa muille yhteistyökumppaneille, etsii lisäapua perheelle ja informoi perhettä ja työntekijöitä muuttuneista tilanteista. Vastuutyöntekijä voi perheen luvalla pitää yhteyttä koko verkostoon.

Vastuutyöntekijä on “perheen kolmas aikuinen”, joka kulkee asiakkaan matkassa koko asiakkuuden ajan ja on perheen kokonaiskuvan ylläpitäjä. Näin ollen tietokatkoja ei tule perheen asioiden huomioimisessa. Vastuutyöntekijän nimeämisen hyötynä on muun muassa se, ettei perheen tarvitse miettiä mihin ottaa yhteyttä, vaan vastuutyöntekijä koordinoi perheen tarvitsemia palveluita. Perheelle rauhoittavana elementtinä on tieto, kuka hoitaa asiaa, eikä perhettä pallotella eri palveluiden tai työntekijöiden välillä.

Vastuutyöntekijän tulee osata kertoa perheelle kolmannen sektorin toiminnoista ja tuesta omalla alueella ja ohjata tai neuvoa näiden toimintojen piiriin. Vastuutyöntekijä voi tehdä yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden, esimerkiksi järjestöjen työntekijöiden kanssa.

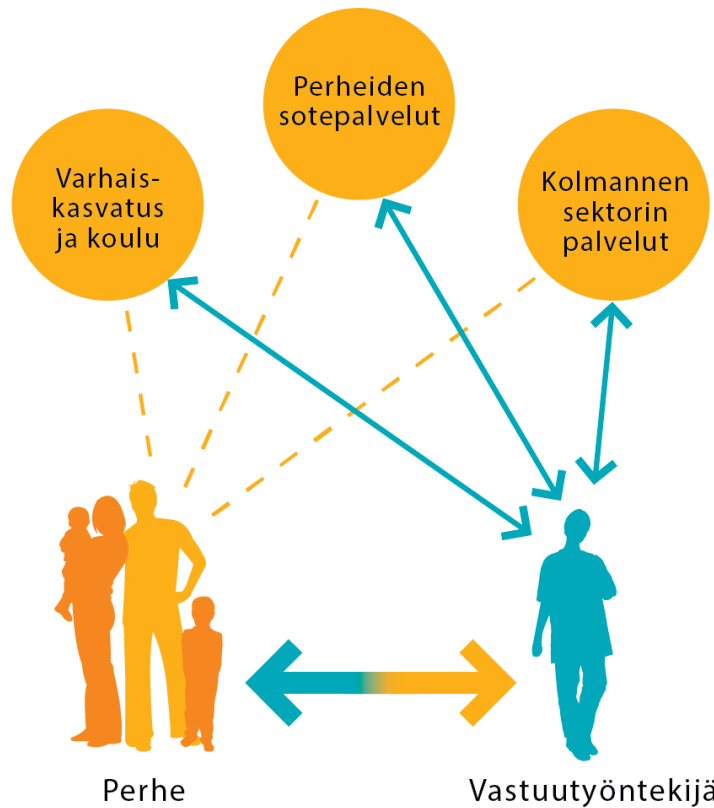
2. VASTUUTYÖNTEKIJÄN NIMEÄMINEN

Vastuutyöntekijä nimetään monialaisessa työryhmässä yhteistyössä perheen ja työryhmän kanssa tai selkeissä tilanteissa välittömästi. Vastuutyöntekijäksi nimetään se julkisen toimen työntekijä, joka tuntee perheen tilanteen parhaiten ja pystyy osaamisensa puolesta parhaiten vastaamaan perheen koordinoinnin tarpeisiin.

Kun työntekijä tunnistaa, että perhe tarvitsee monialaisen arvioinnin, hän kokoaa perheen kanssa sovitun monialaisen työryhmän tai järjestää Lapset puheeksi -neuvonpidon. Monialaisen työryhmän tapaamisessa on mukana myös perhe. Monialaisen arvioinnin aikana sovitaan, kuka tulee perheen vastuutyöntekijäksi. Suositeltavaa on, että monialainen arviointi kunkin perheen osalta toteutetaan noin kuuden kuukauden välein tai perheen tilanteen muuttuessa.

Vastuutyöntekijä voi olla sosiaali- ja terveystieteiden tai sivistystoimen työntekijä. Joskus on mahdollista nimetä myös vastuutyöntekijäpari. Vastuutyöntekijänä voi esimerkiksi toimia kuraattori koululla, neuvolan terveydenhoitaja, kasvatus- ja perheneuvolan psykologi tai sosiaalityöntekijä. Oletettavasti suurin osa vastuutyöntekijöistä tulee sote-palveluista.

Siihen asti, kunnes vastuutyöntekijä nimetään perheelle, perheen tukena on se henkilö, keneltä perhe on apua pyytänyt. Tämän henkilön tulee varmistaa se, että perhe saa tarvitsemaansa palvelua ja heille nimetään vastuutyöntekijä.

Varhaiskasvatus ja koulu	Perheiden sote-palvelut	Kolmannen sektorin toiminta ja palvelut
<ul style="list-style-type: none"> • Varhaiskasvatus • Koulu • Oppilashuolto • Vapaa-aikatoimi • Nuorisopalvelut 	<ul style="list-style-type: none"> • Neuvola • Hammashuolto • Vastaanottopalvelut • Perhetyö • Lapsiperheiden kotipalvelu • Varhaisen tuen sosiaalityö • Perheneuvonta • Kuntoutus • Lastensuojelu • Erikoissairaanhoido • Erityishuollon palvelut 	<ul style="list-style-type: none"> • Vertais- ja vapaaehtoistoiminta • Järjestölähtöinen auttamistyö • Avoimet kohtaamispaikat • Järjestöjen ja seurakuntien pitämät ryhmät • Perhekahvilat • Kerhot • Sopimuspohjainen toiminta, kuten tukihenkilöt, tukiperhe • Ammatillinen palvelutuotanto

2.1 KENELLE NIMETÄÄN VASTUUTYÖNTEKIJÄ

Asiakkaista 80% pärjää universaaleilla palveluilla, eikä vastuutyöntekijää tarvitse erityisesti määritellä. Vastuutyöntekijä voidaan nimetä perheelle, jolla on useita eri palveluita käytössä. Vastuutyöntekijää tarvitseva perhe voi esimerkiksi olla perheneuvolan ja kotipalvelun yhteisasiakas tai lapsella on kuntoutuksen ja erityisopetuksen tarvetta ja vanhemmat saavat tukea lapsen kasvatukseen.

Jos perheellä on useampia asiakkuuksia eri palveluissa, on perhe tekemisissä monen työntekijän kanssa, jotka eivät välttämättä ole tietoisia toisistaan. Vastuutyöntekijällä on kokonaiskuva perheen tilanteesta ja hän koordinoi perheen tarvitsemia palveluita, jolloin työntekijät ovat tietoisia toisistaan, toimivat yhteistyössä ja työnjaosta sovitaan, mikä johtaa kohdennetumpiin ja vaikuttavampiin palveluihin. Useaan numeroon soitteluun sijaan perheellä on nimetty yhteyshenkilö (vastuutyöntekijä), mikä on myös inhimillistä asiakkaan näkökulmasta.

2.2 VASTUUTYÖNTEKIJÄPARI

Joskus on mahdollista nimetä myös vastuutyöntekijäpari, jossa esimerkiksi toinen työntekijä on sote-palveluiden puolelta ja toinen sivistystoimen puolelta. Vastuutyöntekijäparina toimiessa kummallekin tulee määrittää selkeä tehtävä.

3. VASTUUTYÖNTEKIJÄN TEHTÄVÄT JA VAATIMUKSET

Vastuutyöntekijän tehtäviin kuuluu huolehtia perheen luvalla tiedonkulusta verkostolle sekä vastata tarvittavien verkostopalavereiden järjestämisestä. Monialaista osaamista vaativassa tilanteessa vastuutyöntekijä huolehtii siitä, että perhe saa tarvitsevansa monialaisen arvioinnin sekä huolehtii yhteisen asiakassuunnitelman kirjaamisesta. Suunnitelmaan kirjataan huolellisesti työskentelyn tavoitteet ja kunkin osallistujan vastuut. Vastuutyöntekijä vastaa myös suunnitelman seurannasta ja tarvittavien seurantalavereiden järjestämisestä.

Vastuutyöntekijänä työskentelyyn vaaditaan lupa tehdä verkostotyötä. Vastuutyöntekijällä pitää olla hyvä palvelujärjestelmätietoisuus ja -tuntemus, ja tarvittaessa vastuutyöntekijä voi ottaa avuksi esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoita (esim. järjestöjen työntekijät).

Vastuutyöntekijän ja perheen välillä tulee vallita luottamus ja perheen tulee kokea olonsa turvalliseksi yhteistyössä vastuutyöntekijän kanssa. Ensimmäiset kohtaamiset perheen kanssa ovat hyvin tärkeitä: perheelle tulee kertoa jo heti asiakkuuden alussa vastuutyöntekijä-mallista niin, että perhe ymmärtää toimintatavat.

3.1 LUPAKÄYTÄNNÖT JA MONIALAISEN ARVIOINNIN KIRJAAMINEN

Monialaisen työskentelyn alkaessa perheeltä pyydetään kirjallinen lupa tehdä monialaista työskentelyä, laatia yhteinen suunnitelma ja jakaa suunnitelma kaikille sen laatimiseen osallistuneille tahoille. Kirjallinen lupa pyydetään lupalomakkeella. Lupalomakkeeseen merkitään myös perheen vastuutyöntekijä. Perhettä pyydetään ottamaan puhelimella itselleen kuva lupalomakkeesta, jotta sen voi halutessaan näyttää tai jakaa tiedon suunnitelmasta ja vastuutyöntekijästä perheen muille työntekijöille. Vastuutyöntekijä tulee merkitä selkeästi kaikkiin asiakkaasta tehtäviin asiakirjoihin, esimerkiksi läheteissä vastuutyöntekijän nimi tulee olla näkyvillä.

Lupalomakkeen työstäminen on vielä kesken, ja se lisätään tämän aineiston liitteeksi myöhemmin. Siihen asti lupakäytännöissä toimitaan kunkin yksikön lupakäytäntöjen mukaan.

Monialaisen arvioinnin kirjaaminen tulee tehdä vastuutyöntekijän omassa käytössä oleviin asiakirjoihin. Jos tietojärjestelmät eivät muuta mahdollista, suunnitelma tulostetaan perheen luvalla muille palaverissa mukana olleille toimijoille.

4. VASTUUTYÖNTEKIJÄN VAIHTUMINEN

Vastuutyöntekijä voi myös vaihtua, esimerkiksi nivelvaiheessa asiakkuuden päättyessä jossakin palvelussa. Vaihtoon pitää olla perheen näkökulmasta perusteltu syy ja se tulee tehdä saattaen ja huolellisesti valmistellen yhdessä perheen kanssa. On tärkeää, ettei vaihdoksen aikana tule katkosta, vaan tiedetään aina, kuka on perheen vastuutyöntekijä.

4.1 VASTUUTYÖNTEKIJÄN SIAISTAMINEN

Jos vastuutyöntekijälle tarvitaan sijainen, sijaistamisesta sovitaan yhdessä perheen ja heidän kanssaan työskentelevän monialaisen työryhmän kanssa.

5. VASTUUTYÖNTEKIJÄMALLI KÄYTÄNNÖSSÄ

Vastuutyöntekijä voidaan nimetä monenlaisissa tilanteissa. Seuraavana on kuvattuna kolme case-esimerkkiä, joissa vastuutyöntekijän nimeäminen voisi olla tarpeellista.

5.1 CASE-ESIMERKIT

Case 1:

Perheeseen kuuluvat isä, äiti, Tiina 5v, Pekka 3v ja vauva 2kk. Neuvolan terveydenhoitaja tuntee perheen hyvin ja huolestuu äidin jaksamisesta. Äiti kertoo, että vauva nukkuu yöt katkonaisesti, isosisko on mustasukkainen ja parisuhde on koetuksella perheen talouspulmien vuoksi.

Terveydenhoitaja sopii äidin kanssa, että hän kutsuu koolle monialaisen työryhmän, jossa Lapset puheeksi -neuvonpidon menetelmällä keskustellaan perheen tilanteesta ja sovitaan siitä, kuinka perhettä voidaan auttaa. Äidin toive on, että työryhmään kuuluisi ainakin perheelle ennestään tuttu aikuissosiaalityön sosiaalityöntekijä. Lisäksi terveydenhoitaja ehdottaa mukaan perhetyöntekijää.

Neuvonpidossa tehdään konkreettiset sopimukset siitä, kuinka vanhemmat ja työntekijät toimivat, jotta perhe saa tukea. Työskentely perheen kanssa alkaa perhetyössä ja aikuissosiaalityössä seuraavalla viikolla. Lapsiperheiden kotipalvelun palvelusetelin perhe saa käyttöönsä huomenna. Tapaamisesta laaditaan kirjallinen yhteenveto ja sen saa vanhempien luvalla tulostaa kaikille läsnäolijoille. Perheen vastuutyöntekijäksi sovitaan sosiaalityöntekijä, sekä perheen tuntemuksen että perhettä eniten kuorimittavien taloushuolien vuoksi. Seurantapalaveri samalla kokoonpanolla pidetään kolmen kuukauden kuluttua.

Case 2:

Nuori on juuri aloittanut yläkoulun 7.-luokalla. Alakoulun aikana tuen tarve on vaihdellut, pääsääntöisesti tukea on tarvittu oppimisvaikeuksien vuoksi. Hänellä on myös hoitokontakti erikoissairaanhoidon palveluihin. Alakoulussa opetusryhmä on ollut suhteellisen pieni ja häntä on pystytty tukemaan omassa ryhmässään luokanopettajan ja erityisopettajan toimesta. Myös opettajan tiivis yhteistyö huoltajien kanssa arkipäiväisissäkin asioissa on ollut osaltaan vähentämässä selittämättömiä koulusta poissaoloja.

Nyt yläkoulun aikana nuoren opettajat vaihtuvat tunneittain, eikä luokanohjaajalla ole yhtään oman ryhmänsä tuntia. Poissaolot ovat lisääntyneet ja koululle on tullut tietoa myös vapaa-ajalla sattuneista huolta herättäneistä tapahtumista.

Luokanohjaaja on yhteydessä nuoren kotiin ja sopii vanhempien kanssa, että hän saa kutsua koolle monialaisen työryhmän. Yhdessä huoltajan kanssa päätetään, ketä siihen kutsutaan. Lisäksi työryhmään kutsutaan erityisopettaja, varhaisen tuen perhetyöntekijä sekä tuttu erikoissairaanhoidon psykologi. Yhdessä perheen ja nuoren kanssa tasavertaisina keskustelukumppaneina selvitetään nuoren vahvuuksia ja häntä kuormittavia tekijöitä. Mietitään vapaa-ajanvietto- ja harrastusmahdollisuuksia sekä niiden mahdollistamista myös perheen hyvinvoinnin tukemisen kautta. Yhdessä pohditaan myös, onko nykyinen koulun tarjoama tuki riittävää, voidaanko oppimisympäristöä kenties jollakin tavalla muuttaa tai pystyisikö oppilas

näyttämään osaamisensa jollain muulla tavalla kuin pelkästään kirjoittamalla? Tapaamisen perusteella laaditaan kirjallinen yhteenveto tehdystä suunnitelmasta. Terveystenhoitaja on perheelle tuttu jo alakoulun ajalta, hänet nimetään perheen toiveesta vastuutyöntekijäksi. Vastuutyöntekijä yhdistää eri toimijat yhteen, koordinoi tapaamisia ja huolehtii jatkoseurannasta.

Case 3:

Perheen aikuinen tytär on tullut kesälomalle äidin ja hänen uuden miehensä luo Joensuuhun. Perheeseen kuuluu äidin ja hänen ulkomaalaistaustaisen miehensä kaksi alle kouluikäistä lasta. Tyttärellä herää huoli lasten hyvinvoinnista. Keskusteltuaan tilanteesta perheen kanssa tytär ja äiti ottavat yhdessä puhelimitse yhteyttä Siun soten lastensuojeluun.

Lastensuojelun sosiaalityöntekijä tapaa perheen ja äidin tyttären seuraavana päivänä perheen kotona. Tapaamisen tuloksena perheen tilanteesta esille nousevat seuraavat asiat:

- lasten isän heikko suomen kielen taito ja kotoutumisen puuttuminen
- lasten ylivilkas ja rajaton käyttäytyminen
- perheen taloudelliset vaikeudet
- äidillä ei ole ammatillista koulutusta
- perheellä ei ole juurikaan sosiaalista verkostoa

Perheelle tehdään palvelutarpeen arvio. Vastuutyöntekijäksi nimetään lastensuojelun sosiaalityöntekijä, vaikka lastensuojelun asiakkuutta ei vielä palvelutarpeen aikana ole syntynyt. Arvioinnin perusteella sosiaalityöntekijä tekee päätöksen lastensuojelun avohuollon asiakkuuden alkamisesta ja hän toimii lapsen asioista vastaavana sosiaalityöntekijänä.

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä järjestää verkostokokouksen, johon osallistuvat maahanmuuttajapalvelun työntekijä, aikuissosiaalityön edustaja, TE-toimiston työntekijä sekä psykiatrinen sairaanhoitaja. Yhteistyössä perheen ja verkoston kanssa pyritään löytämään ratkaisut niihin asioihin, jotka palvelutarpeen arvioinnissa ovat nousseet esille.